

UiO : Universitetet i Oslo

Produktivitetskommisjonen

Fristilling – og litt til

Nils-Henrik M. von der Fehr

Gardermoen, 14. desember 2015

Ryssdal-utvalget om tilknytningsform

- Et flertall på syv utvalgsmedlemmer (Ryssdal, Brautaset, von der Fehr, Grund, Hestad, Kvam, Steine) foreslår at statlige universiteter og høyskoler organiseres som egne rettssubjekter i form av selveiende institusjoner
- Et mindretall på tre (Austgulen, Benjaminsen og Pettersen) ønsker å beholde dagens organisasjonsform med forvaltningsorganer

Hovedspørsmål

- Ansvarsforholdet mellom institusjonene og politiske myndigheter
 - i lys av institusjonenes økte selvstendighet
- Eksternt eller internt flertall i styret
 - ingen uenighet om prinsippet for utvelgelse av eksterne styremedlemmer
- Ansatt eller valgt daglig leder
 - enhetlig eller todelt ledelse

Tenkelige modeller

- Dagens ordning
- Aksjeselskap eller statsforetak
- Særlovsforetak
- Selveiende institusjoner (SHU)

Mindretallet

- Uavhengige forvaltningsorganer med lovfestede fullmakter
- Styret er institusjonens øverste ledelse
- Styret består av ansatte, studenter og eksterne representanter
 - ingen av grupperingene har flertall alene
- Styret bestemmer om
 - rektor skal velges og fungere som styreleder, isåfall skal det ansettes en universitets- eller høyskoledirektør, eller
 - rektor skal ansettes som administrerende direktør

Mindretallets begrunnelse

- Ikke dokumentert avgjørende svakheter ved dagens modell som tilsier at den bør avskaffes
- En fragmentert modell der institusjonene er selvstendige rettssubjekter, fremmer ikke en nasjonal tilnærming til fremtidens utfordringer
- En utvikling i retning av selvstendige utdanningsaktører medfører at konkurransemekanismer i større grad kan påvirke utviklingen innenfor høyere utdanning og forskning
- Internt flertall i styret og valgt rektor ivaretar ledelsens faglige kompetanse og legitimitet
- Todelt ledelsesstruktur ivaretar behovet for profesjonell administrativ toppledelse

Flertallet

- Selveiende institusjoner
- Styret institusjonens øverste organ
- Ansatte og studenter representert i styret, men flertall av eksterne styremedlemmer
- Utpeking av eksterne styremedlemmer i henhold til institusjonens vedtekter
- Styrets leder utpekes blant de eksterne medlemmer
- Rektor ansettes som faglig og administrativ leder
- Departementets samtykke til visse beslutninger

Flertallets begrunnelse - tilknytning

- Samsvar mellom myndighet og ansvar
 - kfr. dagens bakvendte ”uavhengig forvaltningsorgan”
 - eget rettssubjekt med ansvar hos styret
- Reell beskyttelse mot politisk overstyring
 - kan ikke instrueres av staten som eier
- Faglig, økonomisk og juridisk handlefrihet
 - eiendom og balanse
 - opprettelse og nedleggelse av virksomheter
- Utfordringer
 - demokratisk/politisk styring og kontroll
 - åpningsbalanse

Flertallets begrunnelse – styret

- Legitimitet
 - eksternt
 - internt
- Agenda
 - eksternt vs. internt perspektiv
 - helhetstekning vs. fordelingskamp
 - delegering
- Kompetanse
- Utfordringer
 - utvelgelse av styremedlemmer
 - intern forankring av styrets arbeid

Flertallets begrunnelse - rektor

- Dagens modell
 - spaltet, todelt ledelse
 - anakronistisk
- Behov for tydelig og ubrutt ansvarslinje
 - forening av faglig og administrativt ansvar
 - ansatt av styret, som har overordnet ansvar
- utfordringer
 - intern legitimitet

Flertallets begrunnelse - departement

- Opprettelse av institusjoner
- Godkjenning av
 - vedtektsendringer
 - vesentlige omleggelser
 - større investeringer
- Låneopptak
 - krav om regler for lånerammer- og opptak
 - ikke garanti for andres forpliktelser

Flertallets konklusjon

- Legger flertallet opp til
 - enda flere reformer ...?
 - enda mer marked og enda mindre politikk ...?
 - næringslivsinspirerte styringsprinsipper ...?
- I pakt med tradisjon og internasjonale forbilder
 - egne rettssubjekter
 - eksternt flertall i øverste styringsorgan
 - ansatt rektor
- Til hensikt å
 - befeste institusjonenes uavhengighet
 - styrke den overordnede ledelsen
 - legge tilrette for intern delegering til fagmiljøene

Økonomisk institutt, UiO

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Journal articles							
- Level 2		19	15	21	11	24	
- Level 1		41	26	34	37	41	
Top 5	0	1	1	3	1	2	(3)
Cake List	1	2	3	5	4	7	(10)
IDEAS-RePEc		193	174	184	175	126	(66)

ØI: “Verdensledende miljø”

- Internasjonalisering
- Rekruttering
- Tenure track (“innstegs-”)stillinger
- Lønn
- Eksterne forskningsmidler
- Driftsmidler
- Kultur

Noen kjepphester

- Forskning er så mangt
- Norge er et lite land
- Politiske konjunkturer
- Det allmektige Forskningsråd
- Hvem bryr seg egentlig om kvalitet?